

Аннотация

Бечко П.К., Кулик Е. А.

Проблемы финансового оздоровления сельскохозяйственных предприятий

Применения финансовых оздоровительных мероприятий будет способствовать стабильному развитию отечественной экономики, так как обеспечат постоянное функционирование украинских сельскохозяйственных предприятий. Одним из самых действенных факторов проведения финансового оздоровления сельскохозяйственных предприятий является использование внутренних и внешних источников финансирования санации. С их помощью будут проводиться организационные и производственно-технические усовершенствования, сельскохозяйственные предприятия будут выходить из кризиса и обеспечивать свою прибыльность и конкурентоспособность в долгосрочном периоде. Своевременное и рациональное использование имеющихся оздоровительных процедур позволят избежать значительных потерь в финансово-экономической деятельности, укреплять конкурентные позиции предприятий. С этой целью необходимо совершенствовать украинское законодательство, применяя зарубежный опыт и учитывая особенности отечественной экономики. Это позволит вовремя среагировать на проблемы, возникающие в деятельности сельскохозяйственных предприятий, и избежать негативных последствий

Ключевые слова: финансовое оздоровление, банкротство, сельскохозяйственные предприятия, внутренние финансов источники, внешние финансовые источники.

Annotation

Bechko P.K., Kulik K.O.

Problems of financial recovery of agricultural enterprises

The use of financial improvement measures will promote the sustainable development of the national economy, so as to ensure the continued functioning of the Ukrainian agricultural enterprises. One of the most effective factors of the financial recovery of agricultural enterprises is the use of internal and external sources of financing rehabilitation. With their help the organizational and production-technical improvements will be held, agricultural enterprises will overcome the crisis and ensure their profitability and competitiveness during the long term. Timely and efficient use of available health care procedures will avoid significant losses in the financial and economic activities, and to strengthen the competitive position of businesses. For this purpose it is necessary to improve the Ukrainian legislation, applying international experience and taking into account the peculiarities of the domestic economy. This will allow to react on the problems arising in the activities of agricultural enterprises in time, and to avoid the negative consequences.

Key words: financial restructuring, bankruptcy, agricultural enterprises, financial internal sources and external financial sources.

УДК 334.012.33:338.434:634

ДЕРЖАВНА ПІДТРИМКА ГАЛУЗІ САДІВНИЦТВА

Л.О. БАРАБАШ, кандидат економічних наук
Інститут садівництва НААН

Досліджено особливості та сучасний стан державної підтримки садівництва. Проаналізовано обсяги державного фінансування галузі,

обґрунтовано перспективні напрями використання збору на розвиток виноградарства, садівництва та хмелярства.

Ключові слова: державне фінансування, садівництво, закладка молодих садів, інвестиції.

У сучасних економічних умовах особливого загострення набуває проблема відновлення вітчизняного садівництва в масштабах, які дозволять повністю задовольняти потреби населення в плодах і ягодах [1]. Враховуючи високу капіталомісткість плодоягідного виробництва і тривалий строк окупності інвестицій на створення багаторічних плодкових насаджень, розвиток галузі вимагає найбільш радикального і дійового державного регулювання та підтримки.

Проблеми ефективного функціонування садівництва та його фінансового забезпечення розглядалися у працях О. Ю. Єрмакова, В. А. Рульєва, О. М. Шестопаля [3], А. І. Шумейка, О. О. Яцух [4] та ін. Необхідність державного регулювання галузі більшість науковців пов'язує, насамперед, із диспаритетом цін на промислову та плодоягідну продукцію, а також з істотним впливом природно-кліматичних умов на ефективність виробництва плодів і ягід. Водночас вони відмічають недосконалість і недостатність підтримки її з боку держави. Тому особливе значення має дослідження бюджетного фінансування садівництва в сучасних умовах.

Метою статті є вивчення сучасного стану державної фінансової підтримки галузі та обґрунтування основних її напрямів на перспективу.

Методика досліджень. Теоретичною та методологічною основою досліджень стали наукові праці з проблем розвитку садівництва, законодавчі акти, а також дані Міністерства аграрної політики і продовольства України. Використано такі загальнонаукові методи: аналітичний, абстрактно-логічний, економіко-статистичний.

Результати досліджень. Державна підтримка розвитку садівництва здійснюється відповідно до Закону України від 09.04.1999 р., № 587 «Про збір на розвиток виноградарства, садівництва і хмелярства» та «Порядку справляння збору та використання коштів на розвиток виноградарства, садівництва і хмелярства», затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 15.07.05, № 587.

Платниками збору є суб'єкти підприємницької діяльності незалежно від форм власності і підпорядкування, які реалізують в оптово-роздрібній торговельній мережі алкогольні напої та пиво. Ставка збору становила 1% від виручки, одержуваної від реалізації цієї продукції. Починаючи з 1 серпня 2011 року, платники збору сплачують його в розмірі 1,5% від об'єкта оподаткування, що передбачено Законом України від 07.07.2011 р., № 3609-VI «Про внесення змін до Податкового кодексу України та деяких інших законодавчих актів України щодо вдосконалення окремих норм Податкового кодексу України», яким внесено зміну до Закону України «Про збір на розвиток виноградарства, садівництва і хмелярства» [2].

За рахунок цього збору відповідно до нормативів компенсуються витрати на проведення робіт із закладення насаджень, догляду за ними до вступу у плодоношення (проектні роботи, підготовка ґрунту і посадка, догляд за садами, встановлення шпалери і систем краплинного зрошення) та придбання матеріалів,

необхідних для виконання таких робіт, а також саджанців, використаних для ремонту молодих насаджень, які постраждали від несприятливих погодних умов. Передбачено також фінансування витрат, пов'язаних з проведенням науково-технічних досліджень та здійсненням розробок, зміцненням матеріально-технічної бази галузевих наукових закладів та їх дослідних господарств.

У 2009 р. до переліку таких, що підлягають компенсації, було включено витрати на будівництво холодильників з регульованим газовим середовищем ємністю від 500 тонн для зберігання столових сортів винограду і плодів власного виробництва.

Збільшення ставки збору до 1,5% дало змогу підвищити рівень відшкодування цих витрат, а також забезпечити галузь коштами на модернізацію виробництва підприємств, які вирощують плоди і ягоди. У 2012 р. такими, що підлягають компенсації, були визначені витрати на:

- будівництво водонакопичувальних басейнів для забезпечення безперебійного водопостачання мереж краплинного зрошення з метою своєчасного поливу виноградників і плодкових насаджень;
- розкорчовування непродуктивних багаторічних насаджень (після проведення посадки у звітному році нових садів і виноградників на аналогічній площі);
- придбання механізмів і техніки (в тому числі імпортного виробництва, яка не виробляється в Україні) для проведення технологічних операцій у виноградарстві, садівництві та хмелярстві і нового обладнання для сублімаційного висушування фруктів та ліній товарної обробки плодів;
- будівництво розсадницькими господарствами лабораторних комплексів для виробництва безвірусного садивного матеріалу;
- модернізацію холодильного та газового режимів зберігання у реконструйованих холодильниках ємністю від 500 тонн та будівництво камер швидкого заморожування плодів і ягід виробниками такої продукції.

Дані про використання коштів збору на розвиток виноградарства, садівництва і хмелярства у 2010 – 2012 рр. наведено в табл. 1.

1. Використання коштів збору на розвиток виноградарства, садівництва і хмелярства у 2010 – 2012 рр.*

	2010 р.		2011 р.		2012 р.	
	млн грн	%	млн грн	%	млн грн	%
Садівництво	148,3	39,2	163,6	34,6	190,4	38,1
Виноградарство	167,8	44,4	148,7	31,5	92,3	18,5
Будівництво холодильників	61,8	16,4	149	31,5	64,5	12,9
Зміцнення матеріально-технічної бази галузевих науково-дослідних установ	0	0	4	0,8	36,4	7,3
Фінансування науково-дослідних робіт	0	0	7	1,5	16	3,2
Всього	377,9	100	472,4	100	499,5	100

* Розраховано за даними Міністерства аграрної політики і продовольства України

У 2000 – 2012 рр. суб'єктами господарювання за державної підтримки закладено 45,5 тис. га виноградників та 48,9 тис. га плодово-ягідних насаджень, у яких споруджено шпалери та установки для краплинного зрошення на площах 53,1 тис. га та 31,0 тис. га відповідно (табл. 2).

2. Закладання плодкових і ягідних насаджень та фінансування цих робіт з державного бюджету, 2000 – 2012 рр.*

Роки	Площі закладених насаджень, тис. га	Фінансування			
		всього		на 1 га	
		млн грн.	темп росту, %	тис. грн.	темп росту, %
2000	4,5	34,9	–	7,8	–
2001	5,3	44,9	128,7	8,5	109,0
2002	3,7	48,6	108,2	13,1	154,1
2003	4	52,2	107,4	13,1	100,0
2004	4	30,2	57,9	7,6	58,0
2005	4,3	51,7	171,2	12,0	157,9
2006	3,8	61,2	118,4	16,1	134,2
2007	3,9	97,7	159,6	25,1	155,9
2008	3,5	113,4	116,1	32,4	129,1
2009	2,7	123,6	109,0	45,8	141,4
2010	3	148,3	120,0	49,4	107,9
2011	3,1	163,6	110,3	52,8	106,9
2012	3,1	190,4	116,4	61,4	116,3
Всього	48,9	1160,7	x	23,7	x

*Розраховано за даними Міністерства аграрної політики і продовольства України

Зокрема, створено нові інтенсивні насадження плодоягідних культур, які, завдяки застосуванню системи краплинного зрошування, а також використанню вегетативних підщеп і перспективних сортів, у подальшому дозволять уникати періодичності плодоношення та досягати значно вищих урожаїв у порівнянні зі старими садами. За останні три роки за рахунок коштів збору відшкодовано створення плодкових і ягідних насаджень на площі 9,2 тис. га, встановлення шпалери — 2,5 тис. га, будівництво систем зрошування — 3,8 тис. га. Крім того у 2009 – 2012 рр. введено в експлуатацію 22 холодильники з регульованим газовим середовищем ємністю 50317 т і відшкодовано 358,2 млн грн (табл. 3).

3. Фінансування будівництва та введення в експлуатацію холодильників з РГС за рахунок коштів збору на розвиток виноградарства, садівництва і хмелярства*

Рік	Кількість, шт.	Ємність, тонн	Відшкодовано, млн грн
2009	7	12735	82,9
2010	3	8177	61,8
2011	7	22300	149,0
2012	5	7105	64,5
Всього	22	50317	358,2

* Розраховано за даними Міністерства аграрної політики і продовольства України

Не зважаючи на позитивні зрушення, на сьогоднішній день у галузі садівництва все ще залишається чимало невирішених питань. Так, у сільськогосподарських підприємствах обліковується близько 25 тис. га садів віком від 20 до 30 років, тобто більш, ніж третина плодоносних насаджень. Ці площі дуже зріджені і втрачають кількісні та якісні показники врожайності, а тому потребують заміни.

Недостатньою є ємність холодильників для збереження вирощених в Україні високоякісних фруктів. Тому значна частина виробників змушена реалізовувати

продукцію в сезон найбільшого насичення нею ринку за низькими цінами, що призводить до зниження ефективності виробництва.

Зважаючи на це, державна підтримка галузі на сьогодні залишається не менш актуальною, як і на момент запровадження збору. Для підвищення ефективності його використання з метою подальшого розвитку садівництва в найближчій перспективі необхідно:

- продовжити компенсацію витрат виробникам на закладання та догляд за насадженнями, при цьому передбачивши компенсацію витрат на заходи, пов'язані із захистом рослин від несприятливих погодних умов — встановлення захисних протиградових сіток, протизаморозкових плівок, засобів для перемішування повітря в садах тощо;
- для стимулювання виробництва плодів кісточкових культур збільшити рівень відшкодування витрат на створення їх насаджень;
- передбачити компенсацію коштів розсадницьким господарствам на створення базових маточників, придбання техніки та обладнання для догляду за розсадниками за умови розширення ними виробництва садивного матеріалу;
- продовжити фінансування витрат, пов'язаних з переводом галузі садівництва на безвірусну основу. Збільшення обсягів виробництва безвірусного садивного матеріалу можна забезпечити, лише широко впровадивши біотехнологічні методи діагностики, оздоровлення та прискореного розмноження базових клонів. В Інституті садівництва НААН розпочато у 2012 році будівництво біотехнологічного комплексу, загальна вартість якого становить 53 млн грн. Використання його потужностей дозволить повністю перевести плодівництво України на безвірусну основу.
- збільшити фінансування на зміцнення матеріально-технічної бази наукових установ. Придбання сучасних приладів та лабораторного обладнання дасть змогу підвищити рівень фундаментальних досліджень та значно покращити наукове забезпечення галузі.

Висновки. Проблема підвищення ефективності державного регулювання садівництва та збільшення обсягів його бюджетного фінансування набуває дедалі більшої актуальності. Важливим джерелом формування фінансових ресурсів садівницьких підприємств і відродження галузі залишається збір на розвиток виноградарства, садівництва і хмелярства. Але враховуючи високу капіталоємність закладання інтенсивних садів і гостроту проблеми інвестицій у створення та відтворення плодкових насаджень, необхідно переглядати і визначати в межах наявних фінансових можливостей пріоритетні напрями підтримки розвитку садівництва й розсадництва на ближчу перспективу.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Галузева програма розвитку садівництва України на період до 2025 року. — К., 2008. — 76 с.
2. Закон України «Про збір на розвиток виноградарства, садівництва і хмелярства» від 06.12.2012 р. № 5515-VI (5515 – 17) [Електронний ресурс]. — Режим доступу: zakon.rada.gov.ua/laws/show/587 – 14.
3. Економіка та організація промислового садівництва України / [Шестопаль О.М., Рульєв В.А., Кондратенко П.В. та ін.]; за редакцією О.М. Шестопаля. — К.: ННЦ ІАЕ, 2010. — 334 с.

4. Яцух О. О. Особливості державного фінансування галузі садівництва / Яцух О. О. // Вісник Львівського національного аграрного університету: зб. наук. праць. — 2009. — № 16(1). — С. 83 – 85.

Одержано 12.04.13

Аннотация

Барабаш Л.А.

Государственная поддержка отрасли садоводства

Учитывая значительную зависимость плодоягодного производства от природно-климатических условий, капиталоемкость и длительный срок окупаемости инвестиций на создание многолетних насаждений, развитие отрасли требует активной государственной поддержки.

Целью данной работы является изучение современного состояния государственной финансовой поддержки садоводства и обоснование основных ее направлений на перспективу.

Теоретической и методологической основой исследований стали научные труды по проблемам развития садоводства, законодательные акты, а также данные Министерства аграрной политики и продовольствия Украины. Используются такие общенаучные методы: аналитический, абстрактно-логический, экономико-статистический.

Автором изучены особенности и современное состояние государственной поддержки садоводства, проанализированы объемы его государственного финансирования. В 2000 – 2012 гг. субъектам хозяйствования за счет сбора на развитие виноградарства, садоводства и хмелеводства компенсировано 1160,7 млн грн на создание 48,9 тыс. га плодово-ягодных насаждений, а в 2009 – 2012 гг. — соответственно 358,2 млн грн на строительство 22 холодильников с регулируемой газовой средой емкостью 50,3 тыс. т. Автором обоснованы перспективные направления использования сбора.

Таким образом, важным источником формирования финансовых ресурсов садоводческих предприятий остается сбор на развитие виноградарства, садоводства и хмелеводства. Но для эффективного его использования необходимо пересматривать и определять в рамках существующих финансовых возможностей приоритетные направления поддержки плодopоизводства на ближайшую перспективу.

Ключевые слова: государственное финансирование, садоводство, закладка молодых садов, инвестиции.

Annotation

Barabash L.O.

State support of the horticulture

Taking into consideration the significant dependence of the fruit and small fruit production on the natural and climatic conditions, capital capacity and long term of covering the investments for the creation of perennial plantations, the branch development demands active state support.

The aim of our researches is study of the modern situation with the state financial support of the branch and substantiation of its main directions for the prospect.

The theoretical and legislative basis of the researches became scientific papers on the problems of the fruit growing development, legislative acts as well as the data of the Ministry of the Agrarian Policy and Provisions of Ukraine. The following general scientific methods were used: analytical, abstract-logical, economic and statistic.

The author has studied the peculiarities and modern situation concerning the state support of the horticulture. The volumes of its state financing was analyzed. In 2000 – 2012 1160.7 mln. грн. were compensated to the subjects of the farming at the expense of this duty for the establishment of 48.9 thus. ha of fruit and berry plantations and in 2009 – 2012 358.2 mln. грн. for the building of 22 refrigerators with controlled atmosphere at a volume of 50.3 thus. t. The perspective directions of using the duty for the development of the horti- and viticulture and hop-growing have been substantiated.

The important source of the formation of the horticultural enterprises financial resources and the branch restoration remains the duty for the development of viti- and horticulture and hop-

growing. But taking into consideration the high capital capacity of the intense orchards establishment and acuteness of the problem of investing the creation and restoration of orchards it is necessary to review within the available financial possibilities and determine the priority directions of supporting the development of horticulture and nursery practice for the nearest prospect.

Key words: state financing, horticulture, establishment of young orchards, investment.

УДК 336.226.1: 631.16

ВДОСКОНАЛЕННЯ МЕХАНІЗМУ ПОДАТКОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ ВИРОБНИЦТВА ТА ОБІГУ ПІДАКЦИЗНИХ ТОВАРІВ

**П.М. БОРОВИК, С.М. КОЛОТУХА, В.П. БЕЧКО, кандидати
економічних наук**

У статті досліджено недоліки сучасного механізму державного регулювання виробництва і обігу в Україні підакцизних товарів та запропоновано шляхи його вдосконалення через забезпечення стабільності ставок цього платежу, запровадження більш захищених від підробок акцизних марок на алкогольні і тютюнові вироби, розширення прав та підвищення рівня відповідальності працівників контролюючих органів, задіяних у сфері контролю за виробництвом і обігом підакцизних товарів а також суттєве збільшення переліку підакцизних товарів за рахунок ювелірних виробів та прикрас, дорогих автомобілів та інших предметів розкоші.

Ключові слова: *підакцизні товари, податкове регулювання виробництва та обігу підакцизних товарів, непрямі податки, акцизний податок.*

Значна кількість неякісних підакцизних товарів на вітчизняному ринку та часті випадки контрабандного ввезення зазначених товарів в Україну свідчать про недостатній рівень державного (в тому числі і податкового) регулювання вітчизняного ринку зазначеної продукції. З цієї причини механізми акцизного оподаткування потребують посиленої уваги з боку науковців, завданням яких, насамперед, є посилення регулюючих властивостей акцизного оподаткування та обмеження через податкові механізми незаконного виробництва та тіньового обігу алкогольних, тютюнових виробів та інших підакцизних товарів

Враховуючи викладене, закономірним є те, що дослідженню проблем акцизного оподаткування в Україні присвячено наукові дослідження В. Андрущенка, В. Буряковського, В. Вишневського, О. Данілова, Ю. Іванова, А. Крисоватого, І. Луніної, В. Опаріна, А. Соколовської, В. Федосова, С. Юрія.

Поряд з цим, в працях перелічених науковців а також в дослідженнях інших вчених, присвячених зазначеній проблематиці, недостатньо обґрунтовано напрями вирішення проблем податкового регулювання виробництва та обігу підакцизних товарів. Крім того, прийняття Податкового Кодексу України та трансформації механізмів акцизного оподаткування, викликані змінами до Податкового кодексу, прийнятими в 2013 році, зумовлюють необхідність подальших наукових пошуків стосовно проблем оподаткування підакцизних товарів та напрямів їх вирішення, що й зумовило необхідність проведення даного дослідження.